

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย โดยใช้เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรมทำน้ำตาล เพื่อใช้บริโภคภายในประเทศและเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ ซึ่งทำรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยรวมทั้งสิ้น 2,161,798 ไร่ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2535:23) และจังหวัดกำแพงเพชรมีประชากรอยู่ในภาคเกษตรกรรมจำนวน 99,928ครัวเรือน และมีพื้นที่เกษตรกรรมจำนวน 3,181,179 ไร่ จากจำนวนพื้นที่ดังกล่าวมีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมดจำนวน 606,971 ไร่ มีปริมาณผลผลิตที่ได้จำนวน 5,098,556 ตัน ซึ่งในเขตพื้นที่ของอำเภอเมือง มีพื้นที่ปลูกอ้อยจำนวน 137,299 ไร่ มีปริมาณผลผลิตจำนวน 1,153,311 ตัน คิดเป็นมูลค่า 599 ล้านบาท(สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร, 2538) นอกจากนี้แล้วยังมีโรงงานอุตสาหกรรมทำน้ำตาล จำนวน 3 โรง ตั้งอยู่ในพื้นที่อีกด้วย

ในการปลูกอ้อยมักจะประสบปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปัญหาที่เกิดจากศัตรูพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคแมลงศัตรูอ้อย ปัญหาเหล่านี้นอกจากจะทำให้ผลผลิตของอ้อยลดลงแล้ว ยังทำให้อ้อยมีคุณภาพและราคาตกต่ำลงอีกด้วย และในบางกรณีทำให้อ้อยเกิดความเสียหายทั้งหมด นับว่าเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจอันใหญ่หลวง(บรรพต, 2522:111) จากประสบการณ์ในการทำงานของผู้ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือการป้องกันกำจัดศัตรูอ้อยสังเกตว่า ในช่วงประมาณ 10 กว่าปี ที่ผ่านมานี้ สารเคมีปราบศัตรูพืช ได้เริ่มมีบทบาทในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต (อาณัติ, 2534:1) แต่ดูเหมือนว่ายิ่งเกษตรกรมีการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ปัญหาการระบาดของศัตรูพืชก็มิได้ลดน้อยลงในทางตรงกันข้ามเกษตรกรบางส่วนรู้สึกว่าการระบาดมากขึ้นกว่าเดิมเสียอีก นอกจากนี้ยังปรากฏว่าสารเคมีปราบศัตรูพืช ซึ่งเปรียบเสมือนภัยเงียบจากโรครานี้ค่อย ๆ ทำอันตรายต่อชีวิตมนุษย์รวมทั้งเกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากมาย ย่อมชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย และที่สำคัญก็คือ การรู้สึกถึงความจำเป็นที่จะต้องระมัดระวังและตระหนักถึงพิษภัยจากสารเคมียังไม่มีเท่าที่ควร จึงส่งผลกระทบต่อคนในที่สุด

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของชาวไร่อ้อยในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูอ้อยว่า ชาวไร่อ้อยมีทัศนคติในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูอ้อยถูกต้องมากน้อยเพียงใด และเพื่อต้องการทราบว่ามีความแปรหรือปัจจัยใดบ้างที่มี

ความสัมพันธ์กับทัศนคติของชาวไร่ฮ้อยในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูฮ้อย นอกจากนี้เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูฮ้อยอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของชาวไร่ฮ้อยกับทัศนคติของชาวไร่ฮ้อยในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูฮ้อย
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะของชาวไร่ฮ้อย ในการป้องกันกำจัดศัตรูฮ้อยในอนาคต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ จะเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร และหน่วยงานอื่น ๆ ในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งการให้ความรู้แก่เกษตรกรในการป้องกันกำจัดศัตรูฮ้อย เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและปลอดภัยต่อเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของชาวไร่ฮ้อยในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูฮ้อย ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งประกอบด้วย ตำบลไตรตรึงษ์ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลหนองปลิง ตำบลวังทอง ตำบลเทพนคร ตำบลนครชุม ตำบลพรหมธรรม ตำบลโกสัมพี ตำบลอ่างทอง ตำบลนาบ่อคำ ตำบลคณฑี และตำบลลานดอกไม้

สมมติฐาน

ในการศึกษานี้ ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า อายุ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับศัตรูและสารเคมี ประสบการณ์ในการปลูกฮ้อย ขนาดของพื้นที่เพาะปลูกฮ้อย รายได้รวม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกฮ้อยและการเกษตร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของชาวไร่ฮ้อยในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูฮ้อย

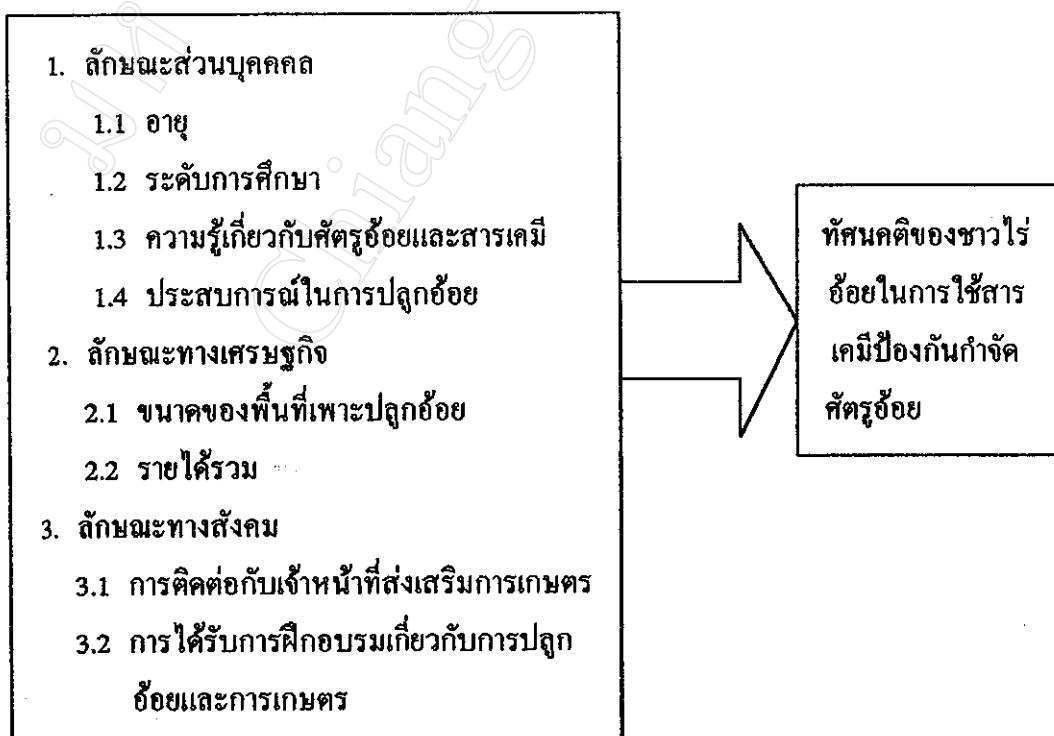
ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

1. ลักษณะส่วนบุคคล
 - 1.1 อายุ
 - 1.2 ระดับการศึกษา
 - 1.3 ความรู้เกี่ยวกับศัตรูภัยและสารเคมี
 - 1.4 ประสบการณ์ในการปลูกภัย
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ
 - 2.1 ขนาดของพื้นที่เพาะปลูกภัย
 - 2.2 รายได้รวม
3. ลักษณะทางสังคม
 - 3.1 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
 - 3.2 การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกภัยและการเกษตร

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือทัศนคติของชาวไร่ภัย ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูภัย

แผนภาพที่ 1

แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในการศึกษา

นิยามศัพท์

1. ชาวไร่อ้อย หมายถึง เกษตรกรผู้มีอาชีพปลูกอ้อยและมีพื้นที่ปลูกอ้อยไม่น้อยกว่า 30 ไร่ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ ที่น่าจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูอ้อยได้สมบูรณ์และชัดเจน อยู่เขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
2. อายุ หมายถึง อายุเต็มของชาวไร่อ้อยจนถึงวันสำรวจ
3. ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาชั้นสูงสุดของชาวไร่อ้อย ที่ได้รับในระบบการศึกษา
4. ความรู้เกี่ยวกับศัตรูอ้อยและสารเคมี หมายถึง ความรู้ของชาวไร่อ้อยเกี่ยวกับลักษณะของโรคแมลงที่เข้าทำลายอ้อยให้ได้รับความเสียหายหรือทำให้ผลผลิตอ้อยลดลง และความรู้เกี่ยวกับสารเคมีที่ใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูอ้อย
5. ประสบการณ์ในการปลูกอ้อย หมายถึง ระยะเวลาของชาวไร่อ้อยที่ประกอบอาชีพหลักด้วยการปลูกอ้อย โดยนับเป็นจำนวนปีจนถึงวันสำรวจ
6. ขนาดของพื้นที่เพาะปลูกอ้อย หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดของชาวไร่อ้อยที่ใช้ในการปลูกอ้อย โดยการนับเป็นไร่ ซึ่งไม่น้อยกว่า 30 ไร่
7. รายได้รวม หมายถึง รายได้ทั้งหมดไม่หักค่าใช้จ่ายของชาวไร่อ้อย ที่ได้รับต่อปีโดยรวมทั้งรายได้ในภาคเกษตรกรรมและรายได้นอกภาคเกษตรกรรม
8. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง จำนวนครั้งที่ชาวไร่อ้อยได้พบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยในการติดต่อนั้นชาวไร่อ้อยจะต้องได้รับความรู้และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในระยะเวลา 3 เดือน ที่ผ่านมาจนถึงวันสำรวจ
9. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อยและการเกษตร หมายถึง จำนวนครั้งที่ชาวไร่อ้อยเข้ารับการฝึกอบรมหรือการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อยโดยหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชนเป็นผู้จัดขึ้นเป็นช่วงเวลาอย่างน้อยครั้งละ 3 ชั่วโมงในระยะเวลา 3 เดือน ที่ผ่านมาจนถึงวันสำรวจ
10. ทักษะคติของชาวไร่อ้อยในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูอ้อย หมายถึง ความรู้สึก ความคิด หรือท่าทีแน่วแน่ที่จะปฏิบัติของชาวไร่อ้อยในการใช้สารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรคแมลง ที่เป็นศัตรูต่อการเพาะปลูกอ้อย ซึ่งวัดโดยปรับปรุงจากระดับการวัดทัศนคติ 5 ระดับ ของ Likert เป็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

11. สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง สารหรือส่วนผสมของสารที่นำมาใช้ประโยชน์เพื่อฆ่า ทำลาย ป้องกัน ควบคุมหรือทำให้เกิดอาการผิดปกติต่อศัตรูพืช นอกจากนี้ยังรวมทั้งสารที่นำมาใช้ล่อ (Attract) ไล่ (Repel) และควบคุมการเจริญเติบโตของศัตรูพืชด้วย